

Vlaams actieplan Mediawijsheid: naar een veiligere online wereld

CONTEXT

We leven in een tijd waarin technologie en media diep doordrongen zijn in alle aspecten van ons dagelijks leven. Digitale media bieden ongeziene kansen: ze verbinden mensen, zorgen voor ontspanning, stimuleren creativiteit, maken kennis toegankelijk en geven een stem aan mensen en gemeenschappen die vroeger minder gehoord werden. Technologie democratiseert informatie en (zelf)expressie, versnelt ondernemerschap en biedt nieuwe manieren van leren, creëren en participeren. Digitale toepassingen zoals Canva, CapCut en ChatGPT stellen jonge makers in staat om op een laagdrempelige manier hoogwaardige visuele, video- en tekstuele content te creëren. Ook sociale mediaplatformen zijn een belangrijk onderdeel van dit digitale ecosysteem. Een positief effect van sociale media is het verband tussen sociale media interacties met vrienden en het versterken van iemands sociaal kapitaal.¹ Sociale media spelen ook een positieve rol bij kwetsbare groepen die de platformen gebruiken om een sociaal steunnetwerk op te bouwen. Daarnaast kunnen sociale media jongeren motiveren zichzelf verder te ontwikkelen en te verbeteren.²

Diezelfde technologische vooruitgang kent echter ook een keerzijde. Via sociale media kan desinformatie heel snel verspreiden³. Sensationele of bewust misleidende inhoud krijgt op deze platformen vaak voorrang, waardoor schadelijke trends en radicale boodschappen sneller aan kracht winnen. Bovendien slaagt online radicalisering erin om via algoritmen extreme ideeën geleidelijk te normaliseren.⁴ Shortform-platforms zoals TikTok, Youtube Shorts en Instagram Reels verspreiden schadelijke trends die gezondheidsrisico's inhouden en toxische schoonheidsidealen normaliseren. Daarnaast komen jongeren op sociale mediaplatformen ook in contact met andere problematische boodschappen over o.a. alcoholmisbruik, de ogenschijnlijke perfecte levens en prestaties van anderen, automutilatie, enzovoort.⁵ De impact van zulke problematische boodschappen is niet louter hypothetisch. Jongeren die op een dagelijkse basis vaker

¹ Valkenburg, P. M. (2022). Social media use and well-being: What we know and what we need to know. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101294. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.12.006>.

² Schreurs, L., Meier, A., & Vandenbosch, L. (2022). Exposure to the Positivity Bias and Adolescents' Differential Longitudinal Links with Social Comparison, Inspiration and Envy Depending on Social Media Literacy. *Current Psychology*, 42(32), 28221–28241. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03893-3>.

³ Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). [The spread of true and false news online](#). *MIT News*. Colomina, C., Sanchez Margalef, H., & Youngs, R. (2021). The impact of disinformation on democratic processes and human rights in the world. European Parliament.

⁴ Baker, C., Ging, D., Brandt Andreassen, M. (2024). Recommending Toxicity: The role of algorithmic recommender functions on YouTube Shorts and TikTok in promoting male supremacist influencers. DCU Anti-Bullying Centre Dublin City University

⁵ Chen, S., Schreurs, L., Pabian, S., & Vandenbosch, L. (2019). Daredevils on social media: A comprehensive approach toward risky selfie behavior among adolescents. *New Media & Society*, 21(11–12), 2443–2462. <https://doi.org/10.1177/1461444819850112>;

Dedecker, L., Gonzalez, A., Maes, C., Schreurs, L., & Vandenbosch, L. (2024). A linkage study investigating sexualization practices of youth's favourite famous figures and their own self-sexualization and body dissatisfaction.

worden blootgesteld aan alcoholposts hebben positievere attitudes ten opzichte van alcohol.⁶ Verder toont onderzoek aan jongeren die overvloedig actief posten op sociale media zich over de tijd heen eenzamer voelen⁷. Een belangrijke kanttekening bij deze studies en dus de claim dat sociale media de mentale gezondheid van jongeren schaden, is dat onderzoek steeds wijst op conditionele effecten: niet iedereen is kwetsbaar of elk gebruik is even kwetsbaar.⁸ Zo zijn er digitale ongelijkheidsfactoren die kunnen identificeren welke groepen van jongeren vatbaarder zijn voor de negatieve effecten van sociale media.⁹ Jongeren die komen uit een gezin van ouders die minder mediawijs zijn hebben bijvoorbeeld meer kans om over de tijd het gevoel te krijgen geen controle te hebben over hun smartphonetijd.¹⁰ Ook spelen de eigen competenties van jongeren een belangrijke rol. Jongeren die op een gezonde manier met hun emoties op sociale media omgaan, ervaren minder jaloezie wanneer ze zichzelf vergelijken met de perfecte plaatjes online. Daarentegen voelen jongeren die hier meer moeite mee hebben, zich vaak wel jaloers.¹¹

Verder worden sociale media meer en meer gebruikt om mensen publiekelijk te viseren en hun gegevens vrij te geven met de intentie om te intimideren of te vernederen. Doxing vormt dan ook een groeiend probleem. Bovendien wordt het voor de gemiddelde gebruiker steeds moeilijker om realiteit van fictie te onderscheiden. Zo worden deepfakes meer en meer gebruikt om mensen te misleiden via overtuigende video's van "collega's" of "bankmedewerkers". Zelfs herkenbare Vlaamse schermgezichten worden ingezet om zogezegd betrouwbare investeringsplatformen te promoten — met beloftes tot 2.000 euro per dag. Onderzoek van de Universiteit Antwerpen toont zelfs aan dat 13,8 procent van de Belgische jongeren tussen 15 en 25 jaar ooit al een deepnude ontving.¹² Jongeren worden bovendien steeds vaker slachtoffer van digitale seksueel grensoverschrijdende praktijken zoals grooming¹³ of sextortion¹⁴. Sociale mediaplatformen nemen te weinig verantwoordelijkheid om online veiligheid te garanderen. We moeten er bij hen nog meer op aandringen dit hoog op de agenda te zetten en écht te investeren in maatregelen die

⁶ Vanherle, R., Geber, S., & Beullens, K. (2023b). The Effects of Alcohol-Related Social Media Content on Adolescents' Momentary Perceived Norms, Attitudes, and Drinking Intentions. *Health Communication*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/10410236.2023.2259696>

⁷ Wang, K., Frison, E., Eggermont, S., Vandenbosch, L. (2018). Active Public Facebook Use and Adolescents' Feelings of Social Loneliness: Evidence for a Curvilinear Relationship. *Journal of Adolescence*, 67, 35–44. doi: 10.1016/j.adolescence.2018.05.008

⁸ Vandenbosch, L., Fardouly, J., & Tiggemann, M. (2022). Social media and body image: Recent trends and future directions. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101289. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.12.002>

⁹ JOP (2023). *JOP-monitor 2023, Jongeren in cijfers*, p. 186 ev. en p. 219.

¹⁰ Rosič, J., Schreurs, L., Janicke-Bowles, S. H., & Vandenbosch, L. (2024a). Trajectories of digital flourishing in adolescence: The predictive roles of developmental changes and digital divide factors. *Child Development*, 95(5), 1586–1602. <https://doi.org/10.1111/cdev.14101>

¹¹ Schreurs, L., Meier, A., & Vandenbosch, L. (2022). Exposure to the Positivity Bias and Adolescents' Differential Longitudinal Links with Social Comparison, Inspiration and Envy Depending on Social Media Literacy. *Current Psychology*, 42(32), 28221–28241. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03893-3>

¹² Szyf, N.D., Gilen, A., Giacometti, M., Van de Heyning, C., Walrave, M. (2024), "Deepnudes onder Belgische jongeren: de aantallen, de markt, de impact", 2023, 11.

¹³ Grooming staat voor het proces waarbij een volwassene doelbewust minderjarigen benadert en manipuleert met het oog op een seksueel doeleind.

¹⁴ Bij sextortion wordt iemand via het internet overtuigd om intieme beelden van zichzelf door te sturen, waarna de afpersers dreigen de beelden te verspreiden als het slachtoffer niet met geld over de brug komt.

gebruikers beschermen: van robuuste leeftijdscontrole en kindgerichte meldsystemen tot transparante moderatie, kindvriendelijke algoritmes en een appdesign zonder verslavende effecten voor iedereen. Vandaag treedt de Europese Unie al regelgevend op, maar dat neemt niet weg dat het absoluut essentieel is dat hierover een open dialoog met deze spelers blijft aangegaan worden.

We kunnen onze digitale veiligheid echter niet alleen overlaten aan de sociale mediaplatformen. Ook burgers zullen zelf moeten bijdragen aan bescherming tegen de uitwassen van een steeds verder digitaliserende wereld. Zelfredzaam zijn in de 21^e eeuw betekent dat we ook in de digitale werelden feit van fictie kunnen onderscheiden, dat we waakzaam zijn voor oplichting en de meest kwetsbaren onder ons beschermen tegen zij die het slecht voor hebben. Door de toenemende digitalisering lopen mensen die niet beschikken over de nodige digitale vaardigheden een groter risico op sociale en economische uitsluiting en een gebrek aan maatschappelijke en culturele participatie. Uit onderzoek¹⁵ blijkt namelijk dat een aanzienlijk deel van de bevolking moeite heeft met basisvaardigheden zoals veilig online navigeren, het onderscheiden van (on)betrouwbare informatiebronnen of het gebruiken van digitale instrumenten voor administratieve handelingen. Tegelijk vraagt deze digitale wereld om analytische vaardigheden om kritisch te kunnen omgaan met online informatie en te begrijpen hoe algoritmes, filterbubbels en AI onze opinies en keuzes kunnen beïnvloeden.

Vlaanderen wil koploper zijn in het beschermen van burgers en het verhogen van hun digitale weerbaarheid. Sociale mediaplatformen moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. De bescherming van jongeren en volwassenen mag geen bijzaak zijn, maar een structureel onderdeel van hun ontwerp en beleid. “Onze kinderen verdienen niet minder internet. Ze verdienen een *béter* internet”, schrijft Nel Broothaerts van Child Focus.¹⁶ Door volop in te zetten op mediawijsheid bouwen we aan een samenleving waar de Vlamingen niet alleen veilig zijn, maar ook kritisch, creatief en verantwoordelijk leren omgaan met digitale media. Niet om hen af te schermen van de online wereld, maar om hen te versterken zodat ze er actief, bewust en zelfverzekerd in kunnen participeren. In 2025 is mediawijsheid een essentiële vaardigheid voor elke burger – jong én oud.

¹⁵ Statbel (2023). [Digitale vaardigheden](#).

¹⁶ Broothaerts, N., “[‘Verbod op sociale media voor kinderen klinkt daadkrachtig, maar biedt enkel een schijnveiligheid’](#)”, Knack, 27 juni 2025.

EEN VEILIGE ONLINE OMGEVING

De laatste jaren namen de Europese Unie en verschillende andere Europese landen reeds gerichte acties om een veilige online omgeving te bewerkstelligen, vaak ingebed in bredere strategieën rond digitale geletterdheid en burgerschap. In 2022 actualiseerde de Europese Commissie haar BIK+-strategie (Better Internet for Kids Plus), een actieplan dat streeft naar een veiligere, inclusieve en kindvriendelijke digitale omgeving in Europa. De strategie focust op drie pijlers: online veiligheid, het versterken van digitale vaardigheden en de actieve betrokkenheid van kinderen bij digitaal beleid en ontwerp.

De online bescherming van gebruikers, en in het bijzonder kinderen, is in de Europese Unie wettelijk verankerd in een reeks afzonderlijke wetgevingskaders.

- De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) biedt een breed beschermingskader, onder meer tegen de verwerking van persoonsgegevens van kinderen zonder geldige geïnformeerde toestemming.
- De Digitaal dienstenverordening (DSA) legt grote onlineplatformen extra verplichtingen op om de privacy, veiligheid en bescherming van minderjarigen te waarborgen (art. 28). Op 14 juli 2025 publiceerde de Commissie richtsnoeren die de verplichtingen uit artikel 28 verder concretiseren.
- De Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten (AVMD) is van toepassing op videoplatformdiensten zoals YouTube en TikTok en verplicht hen onder meer om maatregelen te nemen om minderjarigen te beschermen tegen programma's en door gebruikers gegenereerde video's die hun lichamelijke, geestelijke of morele ontwikkeling zouden kunnen aantasten.
- De verordening artificiële intelligentie (AI-verordening) verbiedt het gebruik van AI-systemen die kwetsbaarheden van minderjarigen, zoals hun leeftijd of ontwikkelingsfase, uitbuiten om hun gedrag te manipuleren op een manier die hen kan schaden.
- Tot slot biedt de richtlijn oneerlijke handelspraktijken bescherming tegen oneerlijke digitale praktijken zoals verborgen reclame en verslavende ontwerpstrategieën gericht op kinderen. Deze zou hervormd worden naar de Digital Fairness Act.

De voorbije jaren leverden aanbieders van videoplatformdiensten onder druk van deze Europese regelgeving reeds inspanningen om minderjarigen beter te beschermen op hun platformen. Instagram lanceerde bijvoorbeeld een tienerversie van hun platformen waarbij ouders van kinderen tot 16 jaar eerst toestemming moeten geven om bepaalde instellingen aan te passen en gevoelige content sterker gefilterd wordt.¹⁷ Youtube

¹⁷ VRTNWS, [Instagram verscherpt regels voor tieners: wat verandert er?](#), 17 september 2024.

ontwikkelde Youtube Kids en TikTok verbande schadelijke hashtags en filters¹⁸ en neemt maatregelen rond schermtijd en ouderlijke toestemming.

De actuele maatschappelijke discussie over sociale media in verschillende Europese lidstaten¹⁹, in het bijzonder het gebruik ervan door kinderen en jongeren, maakt de nood aan een coherent en eenduidig beleid des te urgenter. Het is onmiskenbaar dat sociale media, maar bijvoorbeeld ook AI-applicaties een invloed hebben op jongeren, maar onderzoek toont aan dat die impact sterk verschilt naargelang de persoon, de context en het soort gebruik.²⁰ Voor een groep jongeren kunnen die effecten toch ernstig zijn, zeker op korte termijn. Daarom zijn gerichte en effectieve maatregelen nodig die later bij de acties verder uitgewerkt zullen worden.

De Europese Commissie lanceerde op 14 juli 2025 een prototype van een leeftijdsverificatie-app die aanvankelijk in vijf EU-lidstaten (Denemarken, Frankrijk, Spanje, Griekenland en Italië) zal worden uitgerold. Eerder dit jaar kondigde de Europese Commissie nog aan vier grote pornoplatformen, Pornhub, Stripchat, XNXX en XVideos, te onderzoeken wegens een vermoedelijk gebrek aan effectieve leeftijdsverificatie. We benadrukken hierbij de noodzaak van een zorgvuldige, proportionele benadering, waarin de bescherming van minderjarigen hand in hand gaat met het respecteren van fundamentele mensen- en kinderrechten zoals privacy, gegevensbescherming en toegang tot informatie, vrije meningsuiting, vereniging, educatie, spel en ontspanning.

Op 9 mei 2025 publiceerde Mediawijs in samenwerking met verschillende partners²¹ hun visietekst 'Kinderen en jongeren op sociale media: hoe kunnen we hen begeleiden en beschermen?'. De visietekst benadrukt het belang van een integrale aanpak waarin de rechten, noden en leefwereld van kinderen en jongeren centraal staan. Er wordt gepleit voor een digitale omgeving die kindvriendelijk is ingericht, met aandacht voor inclusie en veiligheid. Ouders, leerkrachten en begeleiders spelen daarbij een cruciale rol als actieve gidsen, die kinderen niet alleen beschermen maar ook ondersteunen in hun groei. We moeten ons ervan bewust zijn dat dat niet altijd evident zal zijn voor hen, maar dan nog mogen zij dat niet uit de weg gaan. Professor Fundamentele Rechten aan de Universiteit

¹⁸ VRTNWS, [TikTok blokkeert schoonheidsfilters voor jongeren om hun zelfbeeld te beschermen](#), 28 november 2024; NWSNWSNWS, [Na kritiek van gebruikers: TikTok verwijderd 'chubby filter' die je mollig maakt](#), 22 maart 2025; VRTNWS, TikTok bant controversiële hashtag 'SkinnyTok' die mensen aanzet tot extreem gewichtsverlies, 2 juni 2025.

¹⁹ Zoals Frankrijk, Spanje, Griekenland, Denemarken, Nederland, ...

²⁰ Vandenbosch, L., Schreurs, L., Vanherle, R., Vanhoffelen, G., Beullens, K., Willems, T., Vandenabeele, J., & Michiels, R. (2024). *De zin en de onzin van het verbod op sociale media voor Australische adolescenten*. KU Leuven Instituut voor Kind en Jeugd; JOP (2023). *JOP-monitor 2023, Jongeren in cijfers*, p. 186 ev. en p. 219

²¹ Deze visietekst kwam tot stand in samenwerking met partners van Mediawijs en wordt onderschreven door: Child Focus, Digisaurus, Gezinsbond, JEF, Kenniscentrum Eetexpert, Link in de Kabel, Mediaraven, StampMedia, Pimento, Vlaamse Jeugdraad, vzw Quindo, Kinderrechtencoalitie, onderzoeksgroep Law & Technology (Universiteit Gent), alsook door Jory Maeyaert (coördinator Jeugdinformatie bij De Ambassade), Prof. dr. Heidi Vandebosch (Universiteit Antwerpen), Prof. dr. Michel Walrave (Universiteit Antwerpen), Prof. dr. Gaëlle Ouvrein (Vrije Universiteit Brussel), Prof. dr. Marieke Vanden Abeele (Universiteit Gent), Marlies Van de Castele (Universiteit Gent), Prof. dr. Tom De Leyn (Universiteit Hasselt), Prof. dr. Lara Schreurs (KU Leuven), Prof. dr. Laura Vandenbosch (KU Leuven), Prof. dr. Kathleen Beullens (KU Leuven), Lotte Vermeire (Vrije Universiteit Brussel), Prof. dr. Ike Picone (Vrije Universiteit Brussel), Prof. dr. Wendy Van den Broeck (Vrije Universiteit Brussel), prof. dr. Pieter Ballon (Vrije Universiteit Brussel), dr. Tom Van Daele (Thomas More Hogeschool), Tom Termote (Vives Hogeschool), Bert Pieters (leraar en ex-medewerker Mediawijs), Nele De Witte (Thomas More Hogeschool), Prof. dr. Steven Eggermont (KU Leuven), Sabine Coppens (Kies Kleur Tegen Pesten), Anouk Verhellen (Vrije Universiteit Brussel), Filip Rogiers (Atheneum UNESCO Koekelberg) en Jo Helsens (Meespeeltuin).

Antwerpen Catherine Van de Heyning zegt daarover het volgende: *"Toon interesse in wat ze doen op sociale media, ook als je er zelf niets van begrijpt. Vraag wat je kind die dag heeft gezien, of kijk even samen."*²². Tegelijk moet educatie inzetten op zowel de risico's als de kansen van sociale media, zodat jongeren kritisch en weerbaar kunnen deelnemen aan de samenleving. Tot slot wijst de tekst op de noodzaak van een breder ecosysteem waarin overheid, scholen, jeugdorganisaties én technologiebedrijven samenwerken aan een digitale ruimte die versterkt in plaats van schaadt.

De Vlaamse Regering nam bovendien al een belangrijke maatregel bij de start van deze regeerperiode: het verbod op slimme apparaten in alle Vlaamse basis- en secundaire scholen.

Er is nood aan beleid dat enerzijds inzet op bestrijding van schadelijke effecten van sociale media en AI-platformen en effectieve handhaving van bestaande wetgeving dat de platformen verplicht om hun verantwoordelijkheid te nemen en anderzijds instrumenten biedt om op een verantwoorde manier sociale media te gebruiken.

In het Vlaams actieplan Mediawijsheid wijzen we deze mediaplatformen op hun verantwoordelijkheden en werken we onder andere naar een gedragen Vlaams standpunt zodat we kunnen wegen op de Europese beleidsvorming.

22 De Bouver, H. (2025, maart 21). Weten ouders nog wat hun kinderen zien en doen op sociale media? "Een derde heeft al naaktbeelden verspreid". VRT NWS. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/03/21/online-beelden-kinderen-jongeren-geweld-naaktbeelden-ouders>

MEDIAWIJSHEID²³ VAN DE VLAMING

Volgens de imec.digimeter 2024²⁴ besteden Vlamingen gemiddeld 182 minuten per dag op hun smartphone. Sociale media, chatapps en nieuwsplatformen domineren het dagelijks mediagebruik. Vooral jongeren vertonen een zeer hoge digitale activiteit, maar ook bij volwassenen en senioren neemt het gebruik jaar na jaar toe. Tegelijkertijd stelt 41% van de Vlamingen dat ze zich door de maatschappij verplicht voelen om digitale technologieën te gebruiken, terwijl ze dit liever niet doen. Bij 75-plussers loopt dat percentage zelfs op tot 62%. Deze cijfers wijzen op een blijvende nood aan begeleiding en ondersteuning voor wie moeilijk mee kan met het digitale tempo van de samenleving.

Negen tot twaalf jaar is de sleutelleeftijd waarop er heel wat verandert in het digitale leven van kinderen: de meerderheid van de kinderen krijgt hun eerste smartphone en zet hun eerste stappen op sociale media. Uit de MediaNest cijfers 2025 blijkt dat de gemiddelde leeftijd waarop kinderen een eerste smartphone krijgen negen jaar en acht maanden is. Dat wil niet zeggen dat ze vanaf die leeftijd meteen alle mogelijkheden van een smartphone kunnen benutten: een abonnement met mobiele data volgt meestal op twaalf jaar. De gemiddelde leeftijd waarop kinderen volgens hun ouders een eerste eigen account aanmaken op sociale media, is tien jaar en drie maanden,²⁵ terwijl vandaag de leeftijdsgrens voor sociale media op 13 jaar ligt. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat ouders bezorgd zijn over de verslavende effecten van schermen en sociale media en zich vragen stellen over de invloed van schermen op de gezondheid van hun kinderen. Uit de MediaNest cijfers 2025 blijkt dat 76% van de ouders het gevoel hebben dat schermen verslavend werken voor hun kind en dat 71% van de ouders zich afvraagt hoeveel schermtijd gezond is voor hun kind. Uit de rapporten van Apenstaartjaren (2022, 2024) blijkt dat de meeste Vlaamse jongeren hun smartphone meerdere keren per dag gebruiken en dat tot 66% hun smartphone tussen de 1 en 4 uur per dag gebruikt. 15- tot 24-jarigen hebben gemiddeld 7 uur en 42 minuten schermtijd in de vrije tijd per dag. Schermtijd blijkt echter wel een slechte voorspeller te zijn van negatieve effecten die sociale media hebben op gebruikers. Onderzoek wijst immers stevast op de schadelijkheid die vervat zit in bepaalde types van gebruik zoals uiterlijk gerichte sociale media interacties dan op schadelijkheid door het gebruik zelf.²⁶

23 Volgens de Conceptnota Mediawijsheid betekent 'mediawijsheid' het volgende:

"Mediawijsheid is het geheel van kennis, vaardigheden en attitudes waarmee burgers zich bewust en kritisch kunnen bewegen in een complexe, veranderende en gemediatiseerde wereld. Het is het vermogen tot een actief en creatief mediagebruik, dat gericht is op maatschappelijke participatie."

²⁴ De Marez, L., Georges, A., Sevenhant, R. & Devos, E. (2025). [Imec.digimeter.2024. Digitale trends in Vlaanderen. Imec.](#)

²⁵ MediaNest 2025, [Onderzoek in Vlaanderen naar het mediagebruik van 0- tot 18-jarigen en mediaopvoeding in gezinnen.](#)

²⁶ Vandenbosch, L., Fardouly, J., & Tiggemann, M. (2022). Social media and body image: Recent trends and future directions. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101289. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.12.002>

Uit de JOP-monitor 2023²⁷ blijkt dan weer dat zeker niet alle jongeren verslaafd zijn aan sociale media. Het zijn voornamelijk jongeren in een maatschappelijke kwetsbare positie die een hogere kans op hebben op socialemediaverslaving.

De imec.digimeter 2024 geeft ook aan dat 43% van de Vlamingen het moeilijk vindt om desinformatie van betrouwbare bronnen te onderscheiden. Vooral jongere mediagebruikers worden geconfronteerd met een overvloed aan informatie via platformen als TikTok, YouTube, Instagram en Snapchat. Die platformen zijn niet altijd transparant over hun algoritmische werking of de oorsprong van content. Dat zorgt voor verwarring, schadelijke polarisatie en een verzwakking van het vertrouwen in klassieke nieuwsbronnen en media in het algemeen.

Uit het Apenstaartjarenrapport 2024²⁸ blijkt dat 45% van de jongeren tussen 10 en 18 jaar zelf vindt dat ze te veel tijd online doorbrengen. Daarnaast geeft 1 op de 4 jongeren aan dat ze het moeilijk vinden om hun schermtijd te beperken, ook als ze dat zelf willen. Op het vlak van online veiligheid meldt 4% dat ze wekelijks slachtoffer zijn van cyberpesten, een cijfer dat in kwetsbare groepen nog hoger ligt.

Deze cijfers tonen aan dat we niet op onze lauweren mogen rusten en méér moeten doen om de Vlaming weerbaar te maken tegen online risico's. Er is een blijvende nood aan digitale- en mediawijsheid: het vermogen om kritisch, bewust, actief en creatief om te gaan met deze digitale wereld. Burgers moeten zich kunnen weren tegen desinformatie, manipulatieve algoritmes en grensoverschrijdend online gedrag, terwijl ze tegelijk de creatieve en participatieve mogelijkheden van media maximaal kunnen benutten. De cijfers tonen bovendien ook een noodzaak aan voor een verhoogde aandacht voor digitale balans en online veiligheid.

Maar er zijn ook cijfers die aantonen dat de reeds geleverde inspanningen hun vruchten afwerpen: volgens de Barometer Digitale Inclusie²⁹ is het aantal Vlamingen met zwakke digitale vaardigheden gedaald van 46% naar 39%. Vooral bij sociaal kwetsbare groepen is er een inhaalbeweging, al blijft er een kloof bestaan. Het rapport toont ook dat het percentage gebruikers met meer gevorderde vaardigheden is gestegen. In de imec.digimeter 2024 zien we dat het gebruik van digitale diensten in de lift zit. Zo gebruikt 75% van de Vlamingen minstens maandelijks een bankapplicatie, tegenover slechts 50% in 2019. Ook het aantal Vlamingen dat actief gebruikmaakt van streamingdiensten, online shopping, en generatieve AI is sterk toegenomen. Deze stijging illustreert een toenemende digitale zelfredzaamheid: Vlamingen zijn in staat om apps te installeren, accounts aan te maken, transacties te verrichten, en digitale informatiebronnen doelgericht in te zetten. De Vlaming gebruikt deze technologie niet enkel, maar is ook waakzaam voor de effecten ervan. De imec.digimeter 2024 toont d.m.v. de

27 JOP (2023). [JOP-monitor 2023, Jongeren in cijfers](#), p. 186 ev. en p. 219.

28 Mediawijs, Mediaraven, e.a. (2024). [Apestaartjaren – De digitale leefwereld van kinderen en jongeren](#).

29 Brotcorne, P. en Ponnet, K. (2024). [Barometer Digitale Inclusie](#).

“waarheidsparadox” en de “dataparadox” aan dat vooral jongeren bewuster omgaan met privacy en nepnieuws. Er is een groeiende reflex om informatie te controleren, meldingen te beperken of specifieke platformen (tijdelijk) te mijden. Dit zijn tekenen van een stijgende digitale mediawijsheid.

Daarnaast toont de Nieuwsbarometer 2025³⁰ een duidelijke positieve evolutie in de nieuwsgelletterdheid van Vlaamse jongeren. Waar sociale media nog steeds het meest voorkomende toegangspunt zijn, blijkt dat de overgrote meerderheid van jongeren nieuws via meerdere kanalen consumeert. Televisie, radio en nieuwsapps winnen opnieuw aan populariteit, wat wijst op een hernieuwde betrokkenheid bij betrouwbare en gestructureerde nieuwsbronnen. Dit is een duidelijke verbetering ten opzichte van de cijfers in 2023. Ook het vertrouwen in nieuws is aanzienlijk gestegen. In 2025 denkt 70% van de jongeren dat het nieuws dat ze volgen betrouwbaar is, tegenover slechts 60% in 2023. Tegelijkertijd scoren jongeren beter op de nepnieuwstest dan in vorige edities en blijkt uit de kennistest dat hun inzicht in de werking van nieuws toeneemt met de leeftijd.

Het gaat niet enkel goed met de nieuwsgelletterdheid van de Vlaamse jongeren: ze geven zelf aan dat hun digitaal welzijn in balans is en dat hun smartphone meer voordelen dan nadelen oplevert op het vlak van vriendschappen, emoties en informatie.³¹ Ook uit het Digital News Report – België van 2025³² blijkt dat 61% van de Vlamingen onder de 35 jaar meerdere nieuwsbronnen raadpleegt bij twijfelachtige claims, terwijl dat bij de oudere leeftijdsgroepen slechts rond de 50% ligt. Deze cijfers tonen aan dat jongere generaties al enigszins mediawijs gedrag vertonen, maar dat kritische duiding en bronverificatie niet voor iedereen vanzelfsprekend zijn. Dit onderstreept het belang van blijvende educatie rond informatievaardigheden, gericht op alle leeftijden, zodat iedereen zich kan wapenen tegen desinformatie en misleiding.

De coördinatie van digitale- en mediawijsheid in Vlaanderen valt onder de bevoegdheid van de minister van Media³³, maar voor de implementatie is horizontaal beleid nodig. Digitale en mediawijsheid raken immers aan diverse beleidsdomeinen: media, onderwijs, welzijn, jeugd, digitalisering, ... Om versnippering tegen te gaan, is er dan ook nood aan een gecoördineerd actieplan om op een meer coherente en meer eenduidige manier met mediawijsheid binnen Vlaanderen aan de slag te gaan. Vanuit een gedragen beleid zetten we in op kennisdeling, langetermijnsamenwerking en de verankering en verduurzaming van bestaande en nieuwe initiatieven.

³⁰ Arteveldehogeschool (2025). [Nieuwsbarometer](#).

³¹ Rosic et al. Measuring digital well-being in everyday life among Slovenian adolescents: the Perceived Digital Well-Being in Adolescence Scale, 2024. Mascheroni et al. Digital Skills, risks and wellbeing among European children. Report on (f)actors that explain online acquisition, cognitive, physical, psychological and social wellbeing, and the online resilience of children and young people, 2020.

³² Truyens, P., Vis, S., Van de Wouwer, S. & Picone, I. (2025). *Policy Brief #86: Digital News Report 2025 – Flemish news use remains stable but challenged by information overload, AI and concerns about disinformation*. imec-SMIT-VUB, juni 2025.

³³ [Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie](#)

De Vlaamse Regering wil met haar digitale- en mediawijsheidsbeleid alle lagen van de bevolking bereiken. In een wereld waar digitale media alomtegenwoordig zijn en de grenzen tussen online en offline vervagen, is elke Vlaming gebaat bij sterke digitale- en mediawijze competenties. Aangezien niet iedereen vertrekt vanuit dezelfde positie om die vaardigheden te verwerven, zal in het actieplan bijzondere aandacht gaan naar kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, jongeren, senioren, mensen in armoede en personen met een fysieke of mentale beperking.

DOELSTELLINGENKADER

Op basis van onderzoek, kinder- en mensenrechtenkaders, internationale beleidskaders en een participatiemoment met verschillende stakeholders werd een doelstellingenkader opgesteld voor het Vlaams actieplan Mediawijsheid: naar een veiligere online wereld. Met dit plan wenst de Vlaamse Regering elke burger te bereiken. Bijzondere aandacht gaat naar kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, jongeren, senioren, mensen in armoede en personen met een fysieke of mentale beperking, afhankelijk van de doelstelling.

1. Samenwerking en evaluatie

- **1.1. We zetten in op duurzame en participatieve samenwerking met jongeren, experts en stakeholders rond de bescherming van burgers en mediawijsheid.**

Om het actieplan mediawijsheid vorm te geven en stevig te verankeren, is structurele samenwerking met relevante stakeholders uit verschillende domeinen noodzakelijk. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media heeft een participatief beleidsontwikkelingsproces opgezet in dialoog met administraties, middenveldorganisaties en academici. In een eerste fase werd een werkgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit de beleidsdomeinen Jeugd, Welzijn, Gelijke Kansen en Onderwijs, samen met Mediawijs en andere experts. Deze groep werkte mee aan de opstelling van het doelstellingenkader. Bij de verdere uitwerking van het actieplan krijgen de relevante belanghebbenden een blijvende stem in het proces. Zo nemen stakeholders actief deel aan de concrete invulling van acties.

Om samenwerking ook in de uitvoeringsfase duurzaam te verankeren, richten we een structureel overlegplatform op dat bestaat uit de betrokken administraties, middenveld, academici. Het overlegplatform valt onder de coördinatie van het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid en het departement CJM.

Daarnaast hebben kinderen en jongeren recht op inspraak in alle zaken die hen aanbelangen, recht op vrije meningsuiting en recht op toegang tot informatie. Dit is vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, met name in artikelen 12, 13 en 17. Beleidsvorming rond mediawijsheid en digitale omgevingen moet

dan ook niet alleen over, maar vooral met kinderen en jongeren gebeuren. Dit kadert ook in de acties van het nieuwe Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan.

Het actieplan mediawijsheid kiest daarom expliciet voor een participatieve benadering, waarbij kinderen en jongeren structureel worden betrokken bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid dat hun digitale leefwereld raakt. Dit gebeurt in samenwerking met jeugdorganisaties, onderwijsinstellingen en de jongeren zelf. Daarbij is er bijzondere aandacht voor jongeren in kwetsbare situaties.

- **1.2. Evaluatie en kennisontwikkeling zijn de basis van de uitvoering van het actieplan.**

In het kader van de steeds veranderende digitale samenleving, moeten we de manier waarop we inzetten op mediawijsheid en een veilige online omgeving voortdurend evalueren en bijsturen. Bijkomend onderzoek over mediawijsheid en de impact van sociale media op het digitaal welzijn van burgers blijft nodig. De media in alle vormen staan niet stil, mediawijsheid is dus ook een veld dat voortdurend in beweging is. Er zijn ook aspecten en doelgroepen die doorheen de tijd prioritair naar voren komen en ook dat verschuift voortdurend. En – niet in het minst – het voortschrijdend inzicht over hoe je op een goede manier aan mediawijsheid werkt, dwingt het veld ook om daarin te blijven evolueren.

Om deze evolutie te ondersteunen wordt in het kader van dit actieplan enerzijds ingezet op monitoring van het brede mediawijsheidsbeleid en hoe we mensen beter online kunnen beschermen. Anderzijds stimuleren we onderzoek naar mediawijsheid en de impact ervan. Ook onderzoeken rond cybersecurity³⁴ geven waardevolle inzichten op in de kennis, houding en het gedrag van burgers rond digitale veiligheid.

³⁴ [Cybersecurity in Vlaanderen](#)

2. Zorgen voor een veilige online omgeving.

- 2.1 We responsabiliseren online platformen en andere stakeholders in het bestrijden van de risico's op sociale media.

In een digitale omgeving waarin sociale media een centrale rol spelen in communicatie, expressie en informatieverbreiding, is het van essentieel belang dat de online platformen hun verantwoordelijkheid opnemen. Dat doen ze tot op de dag van vandaag te weinig. Het enorme bereik en invloed van deze platformen zorgen ervoor dat zij een actieve rol moeten spelen in het voorkomen van online schade en het beschermen van gebruikers, zeker wanneer het gaat om kwetsbare doelgroepen.

Hoewel zij recent, weliswaar beperkte, inspanningen leveren om schadelijke hashtags en filters te verbieden, schermtijd te beperken en ouderlijke toestemming te versterken, is het duidelijk dat dit onvoldoende is. Het is absoluut noodzakelijk dat sociale mediaplatformen hun verantwoordelijkheid verder opnemen om een veilige digitale omgeving aan te bieden, voor jongeren en volwassenen en om te voldoen aan de verplichtingen onder de Europese wetgeving inzake contentmoderatie, verslavingsvrij ontwerp, leeftijdscontrole, aanbevelingssystemen, enzovoort. Een analyse door Eurochild van de recente risicobeoordelingen van TikTok en Meta waarschuwt dat zij de risico's voor kinderen nog niet ernstig genoeg nemen.³⁵ Daarnaast zien we dat door beleidswijzigingen investeringen in veiligheidsbeleid en contentmoderatie worden teruggeschroefd³⁶. Ook in kader van nieuwe technologieën zoals AI die ingezet wordt bij online platformen, is de verantwoordelijkheid van systeemstructuren des te belangrijker.

Hiervoor is een structurele dialoog met sociale mediaplatformen essentieel om de noden en bezorgdheden vanuit Vlaanderen mee te geven en om te kijken hoe we bepaalde functionaliteiten bekender kunnen maken bij Vlaamse jongeren en ouders.

Een andere belangrijke actor in dit landschap zijn de influencers. Uit de SMI-Barometer van 2025 blijkt dat 83,9% van de 16-24-jarigen een influencer op sociale media volgt. Met hun grote bereik, vooral onder jongeren, hebben zij een enorme invloed op mediagebruik, consumentengedrag en normvorming. 71,9% van de 16-39-jarigen gaf toe beïnvloed te zijn in hun levensstijl en gedrag. Influencers moeten zich bewust zijn van hun impact en deontologische handvaten worden aangeboden om op een verantwoorde manier te werk te gaan en te voldoen aan de regelgeving. De InfluencerFAQ is bijvoorbeeld een instrument dat deze groep bewust wil maken van hun voorbeeldfunctie en hen wil stimuleren om transparant, ethisch en verantwoord te posten.

³⁵ Eurochild, 'Online platforms' risk assessment reports under the DSA fall short on children's protection', 23 april 2025.

³⁶ T. VERHEYDEN, "Meer vrije meningen en minder factchecks op Facebook en Instagram: Meta kondigt nieuwe regels aan", VRT NWS, 7 januari 2025.

- **2.2 Wegen op toekomstig Europees beleid vanuit een gedragen Vlaams standpunt**

De Europese Commissie zal de richtlijn oneerlijke handelspraktijken updaten tot een Digital Fairness Act.³⁷ Die kan meer bescherming bieden tegen misleidende ontwerpkeuzes, manipulatieve marketingtechnieken zoals in-game marketing of het gebruik van AI-chatbots, AI-interfaces en gedragsprofilering. In 2026 zal ook een evaluatie gebeuren van de AVMD-Richtlijn en zal elke lidstaat in het kader van de EU Digitale Identiteitsportefeuilles verplicht zijn om ten minste één digitale portefeuille ter beschikking te stellen aan al haar burgers.

We streven daarom naar de ontwikkeling van een gedragen Vlaams en Belgisch standpunt inzake de online bescherming van minderjarigen, waaronder leeftijdsverificatie, verslavingsvrij en leeftijdsadequaat ontwerp, een digitale meerderjarigheidsleeftijd, enzovoort, met als doel om actief bij te dragen aan en te kunnen wegen op de Europese beleidsvorming en regulering op dit domein.

- **2.3 Effectieve handhaving van en sensibilisering over de bestaande wetgeving en leeftijdsgrenzen.**

Kinderen onder de 13 jaar kunnen geen account aanmaken op sociale media. Het Apenstaartjarenrapport leert echter dat meer dan 30% van de jongeren al voor 13 jaar actief wordt op TikTok.³⁸ We zetten daarom in op bewustwording, sensibilisering en handhaving ten aanzien van de leeftijdsgrens van 13 jaar. We leveren inspanningen om die leeftijdsgrens lokaal sterker onder de aandacht te brengen.

Daarnaast willen we Vlamingen ook bewuster maken van hun rechten en mogelijkheden onder de bestaande wetgeving. Veel gebruikers zijn zich nog onvoldoende bewust van beschikbare instrumenten, zoals meldknoppen, klachtenprocedures of de mogelijkheid om problematische inhoud aan te kaarten bij platformen of toezichthouders. Via gerichte sensibilisering zetten we in op het versterken van deze kennis, zodat burgers actief en geïnformeerd kunnen deelnemen aan een veiligere digitale omgeving.

We dringen de Europese Commissie aan om de Europese regelgeving in verband met de bescherming van minderjarigen strikt te handhaven. Bovendien onderzoeken we hoe we de verwijdering van illegale inhoud op de sociale mediaplatformen nog effectiever kunnen aanpakken. We bekijken welke best practices uit andere lidstaten hieromtrent relevant zijn.

³⁷ Europese Commissie, Commission staff working document: fitness check of EU consumer law on digital fairness, SWD(2024) 230 final, 2024.

³⁸ Apenstaartjarenrapport, 2024.

- **2.4 We garanderen kinderrechten ook in hun digitale leefwereld en versterken de online integriteit van kinderen en jongeren.**

Kinderen en jongeren komen onvermijdelijk met online risico's in contact. In veel gevallen zijn ze in staat om op een adequate manier met deze risico's om te gaan. Ze hanteren bepaalde strategieën om risico's te vermijden, en kiezen voor een probleemoplossende aanpak als het misgaat. Kinderen en jongeren moeten bevestigd worden in deze competenties, maar moeten ook waar nodig ondersteund worden in het opbouwen van weerbaarheid. Dit actieplan zet daarom in op het bestrijden van verontrustende evoluties en praktijken die kinderen en jongeren aantasten in hun integriteit. Met gerichte maatregelen en betrokkenheid van experts vullen we waar mogelijk hiaten en versterken we bestaande maatregelen die op dit moment te kort schieten. We bekampen negatieve mechanismen en zetten tegelijkertijd in op de weerbaarheid door de kennis van kinderen en jongeren op vlak van hun rechten en mogelijkheden in de digitale omgeving op te bouwen en te verdiepen.

- **2.5 We onderzoeken welke kwalijke online fenomenen vandaag onvoldoende aangepakt worden door het wetgevend kader en ondernemen stappen om dit te verhelpen.**

Een steeds groter deel van de criminaliteit en onwenselijke gedrag in onze samenleving vindt digitaal plaats. Denk aan pesten, oplichting (bv. phishing), spionage, maar ook het te grabbel gooien van gevoelige informatie met het oogmerk om te schaden. Zo is doxing het openbaar maken van persoonlijke informatie over een persoon of organisatie, gewoonlijk via het internet, zonder de toestemming van die persoon of organisatie. Het kan gaan om adressen, namen, persoonlijke foto's of persoonlijke telefoonnummers en financiële informatie. Dit gebeurt vaak, maar niet uitsluitend, met de intentie tot vernederen, bedreigen, intimideren en bestraffen van de geïdentificeerde persoon of personen.

Hoewel vooral bekende personen, zoals journalisten of politici, met dit fenomeen te maken krijgen, kan iedereen het slachtoffer worden van doxing. Denk maar aan politieagenten, slachtoffers van misdrijven of (familieleden van) verdachten in strafzaken.³⁹ Wanneer iemand gedoxt wordt, kunnen de gevolgen zowel van materiële als van morele aard zijn, maar meestal zal de schade voornamelijk van morele aard zijn. Als doxing gepaard gaat met het verspreiden van het adres of de locatie van het slachtoffer, kan dit leiden tot vormen van intimidatie zoals (fysieke) bedreiging en stalking.

³⁹ K. HEYLEN, "Minister-president Geert Bourgeois scherp voor "sms stroom" bij Schauvliege: "Stalking, dat doe je niet", vrt nws 6 februari 2019; T. VERHEYDEN, "Joke Schauvliege kreeg te mak; n met 'doxing': 3 vragen over deze intimidatietechniek van extremen, links én rechts", vrt nws 6 februari 2019; J. VERSTRAETE en P.-J. HUYGHEBAERT, "Klimaatactivisten overspoelen ministers met sms'jes: "Wat als iedereen dit wapen gaat gebruiken om zijn punt te maken?", vrt nws 5 februari 2019. 32 J. VAN HEERIKHUIZE (politie), When the shit hits the fan – Een verkennend onderzoek naar de ervaren collegiale opvang en ondersteuning van gedoxte Nederlandse politieagenten; K. VERMEYLEN, "Persoonlijke gegevens studentenclub Reuzegom gelekt: 'Dit is er zwaar over'", Knack 12 augustus 2020.

In België is doxing strikt genomen nog niet strafbaar. Aangezien er vandaag geen afzonderlijke strafbaarstelling beschikt voor doxing, wordt er tegen dit gedrag opgetreden aan de hand van reeds bestaande bepalingen zoals de onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens, belaging, laster en eerroof. Om de lacunes in het bestaande wettelijk kader te verhelpen, onderzoeken we of we het juridisch instrumentarium beter kunnen uitrusten gelet op de toenemende vormen van digitale criminaliteit en risicovolle toepassingen voor onze maatschappij.

3. Digitale weerbaarheid van de Vlaming vergroten

- **3.1 We maken van nieuws- en digitale geletterdheid een basiscompetentie voor elke Vlaming, met bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, jongeren, senioren, mensen in armoede en personen met een fysieke of mentale beperking.**

In een tijd van overvloedige informatie, verschillende sociale mediaplatformen en toenemende desinformatie is nieuwsgelletterdheid essentieel voor een goed functionerende democratie. Veel Vlamingen hebben moeite om betrouwbare informatie te onderscheiden van misleidende of foutieve berichten. De impact van algoritmes, filterbubbels en een dalend vertrouwen in media maakt het voor burgers steeds moeilijker om nieuws kritisch te beoordelen.

We willen elke Vlaming in staat stellen om nieuws kritisch te consumeren, te interpreteren en te delen. Via onderwijs, publiekscampagnes, samenwerking met media en lokale initiatieven willen we van nieuwsgelletterdheid een basiscompetentie maken voor elke Vlaming.

In de strijd tegen desinformatie moeten we niet alleen inzetten op het herkennen van onbetrouwbaar nieuws, maar ook het vertrouwen versterken in journalistiek en lokale media. Vlaanderen kent een sterk lokaal media-ecosysteem dat zeer kwalitatieve content kan leveren, maar onder druk staat door de internationale online media en platformen. Kwaliteitsvolle journalistiek en media bevorderen een goed geïnformeerde samenleving en publieke beleving, wat cruciaal is voor een gezond democratisch debat, gefundeerde politieke besluitvorming en een sterke sociale cohesie. Naast hun informatieve rol dragen lokale media bij tot sociale cohesie. Door verhalen te brengen die verschillende perspectieven belichten, kunnen ze wederzijds begrip en empathie bevorderen tussen verschillende groepen in de samenleving.

In onze steeds digitaler wordende wereld groeit de noodzaak om bewust en vaardig te navigeren binnen complexe thema's zoals algoritmes⁴⁰ en privacy. Uit onderzoek van KPMG Nederland⁴¹ blijkt dat het inzicht van Nederlandse burgers in algoritmes en AI de

⁴⁰ Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid: Wat zijn algoritmes?

⁴¹ KPMG Nederland. (2025, februari 19). *Algoritmes en AI steeds bekender; vertrouwen blijft laag*.

afgelopen jaren sterk is toegenomen. Van de respondenten geeft 17% aan dat hun vertrouwen in algoritmes het afgelopen jaar is toegenomen. In 2024 was dat nog maar 7%. Ondanks deze stijging blijft dit vertrouwen nog wel vrij laag: op een schaal van 1-10 is het vertrouwenscijfer gemiddeld een 5,3. Het onderzoek laat zien dat Nederlanders met meer begrip van de kansen en risico's van algoritmes en AI er over het algemeen ook meer vertrouwen in hebben. Dit zou kunnen betekenen dat educatie over algoritmes en AI bijdraagt aan meer vertrouwen erin. Algoritmewijsheid wordt dus steeds crucialer: inzicht in hoe die systemen werken, welke invloed ze hebben op onze besluitvorming en hoe we daarin onze autonomie kunnen behouden is essentieel, net als hoe je omgaat met privacy.

Dit sluit naadloos aan bij de tweede noodzakelijke competentie: AI-wijsheid. Burgers moeten niet alleen toepassingen van artificiële intelligentie leren gebruiken, maar ook begrijpen hoe ze werken, welke bias of beperkingen ze hebben, en welke juridische en maatschappelijke vragen ze oproepen.

Tot slot is ook datawijsheid⁴² essentieel. Persoonsgegevens zijn een waardevol handelsgoed geworden, bijvoorbeeld via gezondheidsapps. Gebruikers worden vaak zonder voldoende transparantie gevolgd, geanalyseerd en geprofileerd. Dat raakt aan fundamentele rechten zoals privacy, gelijke behandeling en individuele vrijheid. Actief en kritisch omgaan met data vereist ook inzicht in de ethische en maatschappelijke impact van onze datagedreven samenleving. We brengen kwalitatieve lokale online platformen onder de aandacht.

- **3.2 We versterken het digitale welzijn van kinderen en jongeren door hun mentale weerbaarheid en veiligheid te vergroten en hen effectief te beschermen tegen de gekende schadelijke gevolgen.**

We zetten in op het bevorderen van digitaal welzijn bij kinderen en jongeren door hen niet alleen te beschermen tegen de negatieve effecten van sociale media en online risico's, maar ook door hen actief te versterken in hun mentale weerbaarheid. We bieden ondersteuning via educatie, begeleiding en toegankelijke tools zodat ze bewust, kritisch en veilig kunnen omgaan met digitale technologieën. We hebben hierbij aandacht voor het voorkomen en aanpakken van problematisch en overmatig gebruik van digitale media, met oog op een evenwichtig en gezond mediagebruik.

- **3.3 We vergroten de bekendheid van ons Vlaams Kenniscentrum Digitale- en Mediawijsheid**

Het internationale veld van mediawijsheid rond sociale media staat nog in de kinderschoenen. Toch behoort het Vlaams Kenniscentrum Digitale- en Mediawijsheid tot de internationale voortrekkers. Doorheen de jaren heeft het centrum een schat aan

⁴² Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid: [Wat is datawijsheid?](#)

kwaliteitsvolle kennis en expertise opgebouwd. Het is belangrijk om het bereik en de impact van dit materiaal te vergroten en ze beter bekend te maken bij het brede publiek. Het actieplan mediawijsheid zet daarom in op een versterkt en zichtbaar kenniscentrum dat zijn meerwaarde maximaal inzet voor de samenleving.

- **3.4 We vergroten de online veiligheid door gebruikers te beschermen tegen cybercrime, phishing en online oplichting via gerichte educatie en bewustwording.**

Het aantal online dreigingen neemt sterk toe. Cybercriminaliteit, phishing, identiteitsdiefstal en online oplichting treffen niet alleen kwetsbare groepen, maar ook digitaal vaardige burgers. De groeiende complexiteit van digitale omgevingen en de opkomst van AI-gestuurde oplichting maken traditionele waarschuwingen steeds minder effectief. Dit vraagt om een structurele en proactieve aanpak, waarbij zowel preventie, educatie, als slachtofferbegeleiding centraal staan.

Om deze nood aan te pakken, zetten we in op twee pijlers: gerichte bescherming en digitale weerbaarheid via educatie. Er is nood aan geactualiseerde informatie rond thema's zoals wachtwoordbeheer, privacy-instellingen, herkennen van phishing en omgaan met online fraude. We dringen aan bij platformen om hun gebruikers beter te informeren en veiliger ontwerpkeuzes te maken, waarbij misleidende interfaces worden vermeden.

- **3.5 We versterken de ondersteuning van ouders, voogden en andere opvoeders bij het wegwijs maken van kinderen en jongeren in de digitale wereld.**

Ouders spelen een cruciale rol in de mediaopvoeding van hun kinderen: ze dragen een belangrijke verantwoordelijkheid voor het online gedrag van hun kind. In een samenleving waarin kinderen en jongeren van jongs af aan opgroeien met schermen, sociale media en artificiële intelligentie, worden ouders, voogden en andere opvoeders geconfronteerd met nieuwe en complexe uitdagingen. Zij spelen een sleutelrol in de mediaopvoeding van kinderen en jongeren, maar voelen zich daarbij vaak onzeker. De snelheid waarmee digitale trends evolueren, maakt het voor vele ouders moeilijk om gepast in te grijpen of zelfs maar te begrijpen wat hun kinderen online meemaken.

De MediaNest Cijfers 2025⁴³ tonen aan dat ouders zich zorgen maken over het schermgebruik van hun kinderen en de impact ervan op hun welzijn. Veel ouders geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning en richtlijnen om hun kinderen op een verantwoorde manier te begeleiden in de digitale wereld.

⁴³ MediaNest 2025, [Onderzoek in Vlaanderen naar het mediagebruik van 0- tot 18-jarigen en mediaopvoeding in gezinnen](#)

Ouders, voogden en andere opvoeders moeten dus een actieve rol opnemen in het digitale leven van kinderen. Ze maken kinderen wegwijs in de digitale wereld, begeleiden hen in het ontwikkelen van digitale vaardigheden, kritische reflectie en hoe je veilig online beweegt. Daarbij is het belangrijk dat ondersteuning divers, inclusief en afgestemd is op de leefwereld van verschillende (kwetsbare) gezinnen. Via dit actieplan wil de Vlaamse Regering ouders daarin ondersteunen.

Gezien het snel evoluerende sociale medialandschap en de opkomst van nieuwe risico's en dynamieken is het essentieel dat bestaande adviezen en aanbevelingen actueel blijven. Het is belangrijk dat bestaande richtlijnen rond sociale media in overleg met experts, middenveld en betrokken administraties regelmatig een opfrissing krijgen.

- **3.6 We integreren digitale en mediawijsheid in van het Vlaams onderwijs.**

De Vlaamse Regering zet deze legislatuur volop in op mediawijsheid en de online veiligheid van onze kinderen. Met het invoeren van een smartphoneverbod in basis- en secundaire scholen geeft het Vlaams beleid een duidelijk signaal: op school draait het opnieuw om wat écht telt — leren, groeien en focussen. Door digitale afleiding te weren op school, creëren we ruimte voor diepere concentratie, meer sociale interactie en een sterkere leeromgeving.

Verder zet de Vlaamse Regering ook in op het Digiplan 2025 via het Kenniscentrum Digisprong, dat digitalisering koppelt aan onderwijskwaliteit en mediawijs gedrag. Er zijn ook de nieuwe minimumdoelen voor ICT in het basisonderwijs die de nadruk leggen op digitale geletterdheid, kritisch denken en verantwoord mediagebruik.

Maar er is meer nodig. Mediawijsheid is nog niet in alle lagen van het onderwijs een vaste praktijk. We leren uit cijfers⁴⁴ dat niet alle leerlingen leren over mediawijsheid in de scholen. Onderwijs is nochtans cruciaal in het vormen van weerbare, kritische en actieve burgers in een digitale samenleving. Bovendien moet het onderwijs leren die digitale realiteit te begrijpen, te gebruiken én te bevragen. Mediawijsheid moet structureel ingebed worden in het onderwijs. Zowel leerlingen en cursisten als (toekomstige) leerkrachten verdienen ondersteuning om actief, bewust en kritisch met digitale media om te gaan, in de klas én daarbuiten.

⁴⁴ [Apestaartjarenrapport 2024](#)

Verder traject

De concrete invulling en uitwerking van iedere doelstelling gebeurt in werkgroepen ingericht door het Departement Cultuur, Jeugd en Media met de beleidsdomeinen en stakeholders uit het veld. Dit kunnen zowel acties zijn die reeds lopen, acties die reeds zijn gepland als acties die nog verder uitgewerkt moeten worden. Er wordt hierbij afgestemd met andere Vlaamse transversale actieplannen. Indien aangewezen, kunnen ook nieuwe acties worden uitgewerkt en opgenomen. Op basis van deze adviezen zal na politieke afstemming het actieplan goedgekeurd worden op de Vlaamse Regering in najaar 2025.

Na de definitieve goedkeuring van het 'Vlaams Actieplan Mediawijsheid: naar een veilige online wereld' zal er een overlegplatform opgericht worden ter uitvoering van het actieplan. Bij deze overlegmomenten zullen nieuwe initiatieven toegelicht en gebundeld worden. Voor zover relevant zullen deze gedeeld worden via mededelingen aan de Vlaamse Regering.